

Stručni rad

DVOSTRUKO IZNIMNE DJECE

Nataša Satler, master profesor specijalne i rehabilitacijske pedagogije

Osnovna škola Kungota, Slovenija

Sažetak

U Sloveniji obrazovni sustav posvećuje puno pažnje djeci i adolescentima s posebnim potrebama, ali ne i djeci i adolescentima s različitim talentima. Međutim, postoji posebno područje dvostruko iznimne djece - oni se prema istraživanjima najčešće zanemaruju, neki stručnjaci [1] otkrivaju da je oko 36% djece sa specifičnim poteškoćama u učenju također talentirano. Dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja.

U radu s dvostruko izuzetnom djecom vrlo je velik problem ispravno prepoznati djetetove probleme i talente. Često prođu neopaženo barem prve godine škole.

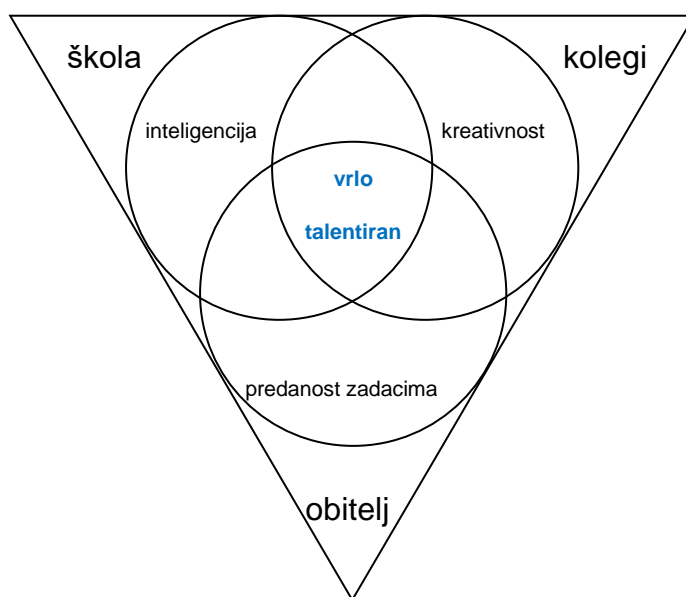
Ključne riječi: talent, djece sa specifičnim poteškoćama u učenju , dvostruko izuzetna djeca, samopoštovanje.

1. DVOSTRUKO IZNIMNE DJECE

Talent nije jednoliko definiran u literaturi. Jedna od najčešće korištenih definicija u svijetu je ona napisana u američkom Zakonu o nadarenom obrazovanju iz 1978. Prema toj definiciji, nadarena ili talentirana su ona djeca i adolescenti koji su pokazali visoka postignuća u predškolskoj, osnovnoj ili srednjoj školi. ili potencijale na intelektualnom, kreativnom, posebno akademskom, menadžerskom ili umjetničkom području i koji pored redovnog školskog programa zahtijevaju posebno prilagođene programe i aktivnosti. Ova definicija najprije naglašava da su nadareni ili talentirani ljudi koji imaju stvarna visoka postignuća, kao i oni koji imaju potencijala za takva dostignuća, u sljedećim područjima:

- opća intelektualna sposobnost,
- specifične akademske sposobnosti,
- kreativno ili produktivno razmišljanje,
- sposobnost vođenja,
- sposobnost za likovnu i izvedbenu umjetnost [7].

Na razvoj djetetovog talenta utječe niz čimbenika, kao što je prikazano na slici 1. Ovaj takozvani model trostruke međuovisnosti razvio je E. J. Moenks 1995 godine [3].

Slika 1: Model trostruke međuovisnosti prema E. J. Moenksu

Dvostruko iznimne djece i adolescenti posebna su skupina djece koja su obdarena i imaju poteškoća u učenju ili funkcioniranju. Većina njih pripada skupini u kojoj se brišu i talent i deficit. Dakle, takvo dijete ne samo da ne dobiva odgovarajuću pomoć u prevladavanju deficita, već i ne dobiva dodatne poticaje i smjernice za izražavanje potencijala talenta. Profesija je počela proučavati dvostruko iznimnu djecu u drugoj polovici 20. stoljeća.

Kod nas definicija talenta ili talent prema dva kriterija: talentirani ili talentirani su ona djeca i adolescenti koji zapravo imaju visoka postignuća, a također i oni koji imaju potencijalne mogućnosti za takva postignuća [7].

Magajna [4], koja se bavi istraživanjem i radom s djecom s poteškoćama u učenju ili manjkom na pojedinim područjima učenja, u Sloveniji je počela koristiti termin dvostruko iznimna djeca. U stranoj literaturi, međutim, nalazimo izraze dvostruko izvanredne ili osmišljene ili jedinstveno darovite.

Talentirano dijete ili adolescent može imati problema sa samopoštovanjem budući da se njegove individualne potrebe razlikuju od zahtjeva socijalnih. Konkretno, dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja. Stoga često prikrivaju svoje nedostatke ili slabosti [2].

Sam talent riječi sadrži ideju o daru koji dijete nosi u sebi, odnosno o potencijalu koji je sakrio. Izvana se djetetov talent ogleda u njegovom ponašanju i aktivnostima. Karakteristike i motivacijska nadarena djeca su manje uočljive, ali podjednako važne za razvoj njihovih potencijala [5].

Po definiciji daroviti učenici sa specifičnim teškoćama u učenju ili težim oblicima ovih poremećaja, koji se nazivaju i deficiti u pojedinim područjima učenja, oni s visokim općim intelektualnim sposobnostima, talentima u određenim akademskim područjima ili posebnim vizualnim prostornim sposobnostima, kinestetskim sposobnostima, dobri su na terenu. upravljanje itd. a istovremeno imaju specifične kognitivne probleme neurofiziološke prirode koji ih ometaju u stjecanju i automatizaciji vještina i znanja u određenim školskim područjima [6].

Danas je poznato da određeni postotak djece ima visoke intelektualne sposobnosti i istovremeno teškoće u učenju, deficit, poremećaji i / ili prepreke. Darovito je između 3% i 5% djece s posebnim potrebama (Nielsen, 2006. nakon Magajne, 2005.). Oko 36% djece sa specifičnim teškoćama u učenju je darovito (Baum, Owen, 1988; nakon Magajna, 2012).

Nadareno dijete, posebno nadareno dijete s posebnim potrebama, često kombinira nedosljednosti (asinkronost tjelesnog, socijalnog i intelektualnog razvoja, asinhronost intelektualnog razvoja, posebne emocionalne karakteristike i osobine, poteškoće u prilagođavanju školskom programu, problemi u odnosima s vršnjacima) ogleđa u njegovom ponašanju, aktivnostima, emocionalnom iskustvu i motivacijskoj orijentaciji. Darovito dijete ranjivije je na području mentalnog zdravlja zbog većeg stupnja prilagođavanja potrebnog za upravljanje sukobom između njegovih individualnih potreba i ciljeva i potreba socijalnog okruženja. Osobito su u riziku oni talentirani koji nisu dovoljno uspješni u školi ili. nisu prepoznati kao talentirani i nemaju odgovarajuće prilagođene nastavne planove. Zbog svoje dvojne iznimnosti, ova skupina nadarenih ima složene obrazovne potrebe, ali istraživanja pokazuju da u praksi često ostaju nepriznata. Čak i ako nastavnici djece ne vide da je učenik sposoban pokazati i postići više nego što to zapravo čini u školi, tim je učenicima teško prihvatiti varijacije u školskim postignućima u pojedinim područjima učenja. U svojoj potrebi za savršenstvom i najboljim dostignućima (perfekcionizam) i u nastojanju da zadrže samopoštovanje (često su pretjerano kritični i nerealni), ti osjetljivi, emocionalno osjetljivi studenti pribjegavaju prikrivanju svojih nedostataka. slabosti [2].

2. GRUPE DVOJNO IZNIMNE DJECE

Baum i Owen [1] navode tri skupine dvostruko iznimne djece, u smislu njihovog funkcioniranja u školskoj situaciji i teškoća s prepoznavanjem.

- U prvoj skupini su djeca kod kojih se uočava natprosječna sposobnost učenika apstraktnog razmišljanja, logičkog rasuđivanja, dubinskog znanja iz područja njegovog interesa. No, sporije usvajanje osnovnih školskih vještina pripisuje se djetetovoj površnosti i lijenosti. U ovoj skupini djece talent se otkriva, ali ne i deficit.
- U drugoj skupini su djeca, gdje prvo primjećujemo njihov deficit i stoga smo pravilno orijentirani i obrazovani prema programu s prilagođenom provedbom i dodatnom stručnom pomoći. Poteškoće u funkcioniranju dvostruko iznimne djece smanjuju rezultate kako u školskom radu, tako i u procjeni njihovih intelektualnih sposobnosti. Stoga je u ovoj skupini dvostruko iznimne djece otkriven deficit, a ne dječiji talent.
- Treća skupina dvostruko iznimne djece najbrojnija je, a istovremeno i najskrivanija ili je teško ispravno prepoznati. Djetetove visoke intelektualne sposobnosti pokrivaju deficit i krajnji je rezultat potpuno prosječno postignuće u učenju i ne razmišljamo o poteškoćama u učenju. U ovoj skupini dvostruko iznimne djece ne otkrivaju se ni talenti ni nedostaci.

Žagar i kolege [7] navode da se kod nadarenih učenika koji ne uspiju učestalo naći sljedeće karakteristike koje ometaju školski rad:

- nedostatak interesa za školu i sudjelovanje u školskim događanjima;
- strah od ispitivanja;
- nisko samopoštovanje, nedostatak samopouzdanja;
- nemogućnost kreativnog djelovanja u grupnom radu;
- nije moguće motivirati učenika uobičajenim poticajima (dobre ocjene, nagrađivanje marljivost, entuzijazam učitelja itd.);
- slaba pažnja;
- hiperaktivnost;
- emocionalna i socijalna nezrelost.

3. ZAKLJUČAK

Uspjeh u učenju vrlo je važan za učenike, jer se na temelju njega formiraju stavovi učenika prema učenju i prema školi, a samim tim i prema učenju samopouzdanja. Dugotrajni neuspjesi u školi snažno utječu na djetetovo učenje samopoštovanja. Učenici sa specifičnim teškoćama u učenju često doživljavaju neuspjeh i kao rezultat toga imaju osjećaj nesposobnosti i nesposobnosti, što može dovesti do gubitka motivacije za učenje i otpora prema školi. Konkretno, dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja. Dakle, takvo dijete ne samo da ne dobiva odgovarajuću pomoć u prevladavanju deficita, već također ne dobiva dodatne poticaje i smjernice za iskazivanje potencijala talenta, što zauzvrat dovodi do djetetova niskog samopoštovanja u učenju.

U Sloveniji je vrlo malo istraživanja na polju učenja samopoštovanja koja su dvostruko izuzetna.

4. POPIS LITERATURE

- [1.] Baum S. M., Owen S. V. (2005). *To be Gifted & Learning Disabled*, Creative Learning Press, USA.
- [2.] Božič, J. (2013). Prikaz različnih emocionalnih in prilagoditvenih težav nadarjenih otrok in mladostnikov s specifičnimi motnjami učenja (študije primerov). V: *Nadarjeni učenci s posebnimi potrebami*. Zbornik prispevkov. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.
- [3.] Krafft, T., Semke, E. (2008). *Odkrijmo in razvijmo otrokovo nadarjenost*, Mladinska knjiga, Ljubljana.
- [4.] Magajna, L. (2005). Zgodnje odkrivanje nadarjenih – izkušnje in problemi. V: *Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost: zbornik razprav/ 5. dnevi slovenskih psihologov*. Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije.
- [5.] Magajna, L., Božič, J. (2012). Vloga šolskega psihologa pri prepoznavanju in obravnavi rizičnih skupin nadarjenih učencev. V: *Vloga psihologa v vzgoji in izobraževanju nadarjenih*. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.
- [6.] Reid, G. Kavkler, M., Viola, S. G., Košak Babuder, M., Magajna, L. (2007). *Učenci s specifičnimi učnimi težavami: skriti primanjkljaji – skriti zakladi*, Bravo društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami, Ljubljana.
- [7.] Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S. (1999). *Koncept odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli*. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta.